

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 141/17

Møtedato: 30.11.2017

Dato: 17.11.2017

Arkivsaksnr: 2016/11547

Internrevisjon, revisjon av opptaksordningen

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 33/16: Instruks for internrevisjonen ved Universitetet i Bergen
<http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-033.pdf>
- Styresak 147/16: *Internrevisjon, revisjonsplan 2016/17*
<http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-147.pdf>
- UU-sak 43/17: *Oppfølging etter internrevisjon. Opptak til PPU*
http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/mote_i_utdanningsutvalget_29_september.pdf

Saken gjelder:

Universitetsstyret godkjenner hvert år en revisjonsplan som inneholder flere prosjekter. I henhold til revisjonsplanen for 2016/2017 har PWC gjennomført en internrevisjon av opptaksordningen ved UiB. Revisjonen er utført i perioden mai-juni 2017, som samtaler med nøkkelpersonell ved de aktuelle fakultetene og Studieadministrativ avdeling (SA). SA har i tillegg bidratt med tallmateriale. Rapporten ble ferdigstilt i august 2017 og presentert for UU 29. september.

Følgende opptak ble kartlagt og evaluert; masteropptakene ved Det humanistiske- og Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet, det internasjonale gradopptaket ved SA, PPU-opptaket ved Det psykologiske fakultet, opptak til Bachelor i utøvende musikk ved Fakultetet for kunst, musikk og design og opptak til poststudier ved Det juridiske fakultet.

Revisjonen har avdekket flere forbedringsområder som gjelder alle opptakene; UiB bør etterstrebe mindre sårbarhet, mer transparens, bedre rutiner, god informasjon til søkere og å intensivere arbeidet med å fylle studieplassene våre. Som del av oppfølgingen fokuseres det spesielt på PPU-opptaket og samordning av masteropptakene. I saksfremstillingen er en oversikt de viktigste funnene i rapporten og hvordan disse følges opp.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar internrevisjonsrapporten «Gjennomgang av opptaksordningen» til orientering og ber om at tiltakene følges opp.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

17.11.2017/Ida Fauskanger / avdelingsdirektør Christen Soleim

Vedlegg:

1. Saksframstilling
2. Revisjonsrapporten «Gjennomgang av opptaksordningen»

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
141/17

Møtedato:
30.11.2017

Arkivsaksnr:
2016/11547

Internrevisjon, revisjon av opptaksordningen

Bakgrunn - Oppsummering av funn i rapporten og tiltak til oppfølging

1. Kapasitet, kompetanse og sårbarhet knyttet til opptaksprosessen

UiB er sårbar for fravær i opptaksperiodene, og i rapporten foreslås det å enten få på plass en backup-ordning for nøkkelpersonell på fakultetene eller med SA-beredskap, eller å gå videre med arbeidet med mer sentraliserte opptak ved UiB.

Oppfølging: Begge tiltakene følges opp slik at vi også sikrer gode backup-ordninger frem mot en samordning. SA bistår allerede fakultetene i opptaksperiodene, spesielt der det er behov i perioden mai-juli. SA har også lagt til rette for mer automatisering av saksbehandlingen i masteropptakene, og sammen med fakultetene jobbes det med en samlet plan for frister og datoer i masteropptakene som skal gjelde fra våren 2018.

2. Rutinebeskrivelser og maler

Det er ikke utarbeidet fullstendige rutinebeskrivelser for opptaksprosessen ved alle fakultetene. Dette bidrar til sårbarhet, og gjør det mer krevende å utvikle opptakene.

Oppfølging:

- SA og fakultetene bør gjennomgå rutiner og regelverk, både som et øyeblikkelig tiltak og som et forarbeid for en samordning av opptakene. For masteropptakene legges det opp til en samkjøring av dette arbeidet.
- SA anbefaler også en samkjøring av maler for brev og informasjon som skal ut til søkerne, både på nettsidene og i e-poster.
- For PPU-opptaket blir det laget en ny forskrift som skal gjelde fra opptaket 2018.

3. Tidspunkt for svar på søknad om opptak

UiB risikerer å miste studenter fordi andre læresteder kan gi tilbud om studieplass tidligere.

Oppfølging:

- Samkjøring av alle frister i masteropptakene, inkludert en senere frist for EU-søkerne og felles utsending av tilbud.
- Formalisere tidlig søknadsfrist i masteropptakene for søkere som har dokumenterte behov
- Øke bruken av betinget opptak der det er hensiktsmessig
- Samkjøre svardato slik at vi kan gi felles informasjon til alle søkerne våre

4. Fleksibilitet og transparens

Fakultetene har formidlet behovet for fleksibilitet og faglig skjønn i opptaksprosessene. I rapporten påpekes det at UiB må balansere behovet for fleksibilitet mot likebehandling og transparens.

Oppfølging: I forbindelse med en samordning, vil SA og fakultetene gå gjennom opptakskravene til master, og samkjøre disse slik at saksbehandlingen blir effektiv og kvalifiserte søkere rangeres etter like regler. Felles rutiner og ett reglement med felles opptakskrav, sikrer likebehandling av søkerne. Spesielle opptakskrav, og eventuelle unntak, vil ivareta faglige hensyn og faglig ulikhet der det er nødvendig.

5. Opptak av internasjonale søkere

I rapporten foreslås det at UiB bør definere konkrete mål for tallet på innreisende studenter, både på institutts-/fakultets- og programnivå. Måltallene er viktige for at vi skal kunne vurdere om et opptak har vært vellykket.

Oppfølging: I forbindelse med innføring av egen frist for EU-søkere i masteropptakene, har SA også bedt fakultetene om å sette måltall for de ulike opptaksrundene. Slik kan vi lettere sikre at det overbookes tilstrekkelig og at det gis nok tilbud i hver runde.

6. Overbooking og økonomiske incentiver

På grunnlag av innlevert tallmateriale avdekket revisjonen at mange av våre studieplasser ikke fylles opp til tross for overbooking og andre virkemidler.

Oppfølging:

- Øke overbookingen der det er rom for å ta opp flere studenter – SA vil bidra med tallmateriale og beregninger.
- Gjennomgang av PPU-opptaket og overgang til ettfagsmodell
- Se på muligheten for kvoter/måltall for hver runde i masteropptakene, samt å øke fleksibiliteten mellom studieprogrammene og instituttene siden tallet på kvalifiserte søkere kan variere.
- Følge opp søkere som har takket ja til studieplass for å hindre frafall frem mot studiestart

7. Markedsføringsaktiviteter

Rapporten inneholder en rekke tiltak til hvordan fakultetene skal kunne profilere studieprogrammene sine bedre – dette blir ikke tatt inn i en oppfølging her, men bør sees i sammenheng med rekrutteringsprosjektet (se UU-sak 42/17).

Oppfølging: SA foreslår følgende tiltak i samband med utvikling av masteropptakene:

- Samle opptaks- og søkerinformasjonen ett sted slik at alle søkere får samme informasjon om opptak, frister etc.
- Dette må gjøres som en del av en samordning, og arbeidet starter nå.

8. Frafall, poengproduksjon og rekruttering fra bachelor

Rapporten foreslår en bedre sentral koordinering, rapportering og måling av effekten av tiltak som fakultetene iverksetter. I tillegg bør vi vurdere å knytte større deler av finansieringen til faktiske studenttall heller enn til antall plasser for i større grad å fylle plassene og bidra til likebehandling mellom fakultetene.

Oppfølging: I første omgang vil SA jobbe med det nylig etablerte enkeltemneopptaket som vil skille ut den delen av søkerne som kun ønsker å ta enkeltstående emner, og ikke har behov for opptak til et studieprogram.

9. Oversikt over søkere

Rapporten peker på at en nasjonal samordning vil løse problemet med at vi ikke vet om søkerne også får tilbud ved andre læresteder.

Oppfølging: SA sammen med fakultetene gjennomfører et prosjekt for å samordne PPU-opptaket fra våren 2018 og masteropptaket fra våren 2019. Dette rigger oss for en nasjonal samordning, sørger for god og konsistent informasjon til egne søkere og bidrar til at vi kan legge til rette for tidligere svar i opptakene.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Rapporten fra PWC gir et svært godt grunnlag for oppfølging, og avdelingene er allerede i gang med dette arbeidet.

Utnyttelse av universitetets studieplasser på master og PPU er avgjørende både for å sikre inntektene til universitetet og for å kunne motta nye studieplasser over statsbudsjettet.

Det er verdt å merke seg den betydelige risikoen som ligger i å fortsette med opptak etter rutinene som finnes i dag. De viktigste anbefalingene i rapporten anses som fulgt opp ved at disse tas inn i arbeidet med samordning av opptakene og i opprettingen av et enkeltemneopptak.

14.11.2017/Ida Fauskanger/avdelingsdirektør Christen Soleim

Revisjonsprosjekt

- Delprosjekt Nr 2017/04: Gjennomgang av opptaks- ordningen

Utkast rapport: 27.06.2017

Endelig rapport: 22.08.2017

Til: Universitetsdirektøren
ved UiB

Kopi til:

Fra: Jan Roger Hånes,
PricewaterhouseCoopers AS

Sign:

pwc

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1 Introduksjon	3
Bakgrunn	3
Formål og omfang	3
Avgrensning.....	3
Revisjonsperiode og revisjonsteam.....	3
Gjennomført arbeid.....	3
Rapport og rapportstruktur.....	4
Vedlegg.....	4
2 Oppsummering	5
Sterke sider	5
Forbedringsområder	5
Generelle observasjoner.....	5
Masteropptak.....	6
Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU).....	7
Poststudiet	7
Bachelorprogram i utøvende musikk og komposisjon.....	8
3 Bakgrunn og statistikk om studieopptaket ved UiB	9
3.1 Organisering av opptaket.....	9
3.2 Finansiering av studieprogrammene	9
3.3 Poststudiet	10
3.4 Bachelor i utøvende musikk.....	10
3.5 Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)	11
3.6 Søkertall, rammer og opptakstall for masterstudiene.....	11
3.7 Frafall og rekruttering fra bachelor	12
3.8 Poengproduksjon.....	13
4 Generelle observasjoner.....	14
4.1 Kapasitet, kompetanse og sårbarhet knyttet til opptaksprosessen	14
4.2 Rutinebeskrivelser og maler	14
4.3 Oversikt over søkere	15
4.4 Tidspunkt for svar på søknad om opptak	15

5 Masteropptaket	17
5.1 Fleksibilitet og transparens	17
5.2 Opptak av internasjonale søkere	17
5.3 Overbooking og økonomiske incentive	18
5.4 Markedsføringsaktiviteter	20
5.5 Frafall, poengproduksjon og rekruttering fra bachelor	21
6 Praktisk-pedagogisk utdanning.....	23
6.1 Organisering av opptaket.....	23
6.2 Rammer og begrensninger	23
6.3 Finansiering og økonomiske incentiver	25
7 Poststudiet	27
8 Utøvende musikk	28
Vedlegg 1 – Symboler	30

1 Introduksjon

Bakgrunn

PricewaterhouseCoopers (PwC) har gjennomført en internrevisjon av opptaksordningen ved UiB. Internrevisjonen er gjennomført med utgangspunkt i revisjonsplanen for internrevisjonen for 2016/2017 og planleggingsmemo godkjent av UiB.

Formål og omfang

Formål og omfang er definert i revisjonsplanen vedtatt av styret for 2016-2017.

Formålet med revisjonen har vært å foreta en kartlegging og evaluering av UiBs opptaksrutiner med fokus på etterlevelse av gjeldende lover og regler innenfor opptak av studenter til:

- *Lokale opptak innenfor rammen*
 - Masteropptak (inkludert internasjonale søkere)
 - Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)
 - Bachelorprogram i utøvende musikk eller komposisjon
- *Lokalt opptak utenfor rammen*
 - Poststudierett

Revisjonen har dekket følgende enheter:

- Studieadministrativ avdeling
- Det matematisk-naturvitenskaplige fakultet (masteropptak)
- Det humanistiske fakultet (masteropptak)
- Det psykologiske fakultet (PPU)
- Det juridiske fakultet (poststudierett)
- Fakultet for kunst, musikk og design (bachelor i utøvende musikk)

Avgrensning

Revisjonsprosjektet er avgrenset til områder og fakulteter nevnt ovenfor.

Revisjonsperiode og revisjonsteam

Internrevisjonsprosjektet ble gjennomført i mars - juni 2017.

Revisjonsteamet fra PwC har bestått av Jan Roger Hånes, Olav Høsøien og Eirik Tenfjord.

Gjennomført arbeid

Observasjoner med tilhørende anbefalinger er beskrevet i seksjon 3-8. Vår revisjon og vår rapport er basert på arbeidsmøter med representanter for de ulike enhetene, samt gjennomgang av innhentet dokumentasjon. Tabellen nedenfor viser en oversikt over ansatte som har vært involvert i internrevisjonsprosjektet.

Enheter	Navn
Studieadministrativ avdeling	Ida Fauskanger, Catrine Andersen Waage
Det matematisk-naturvitenskaplige fakultet	Eli Høie, Ingrid Solhøy, Kristin Kalvik
Det humanistiske fakultet	Ranveig Lote, Ellen Vikersveen
Det psykologiske fakultet	Frode Randal, Bjarte Furnes
Det juridiske fakultet	Christine Stoltz Olsvik, Anne Torekoven, Johanne Spjelkavik, Kjersti Bakke Sørensen
Fakultet for kunst, musikk og design	Eystein Kvam

Rapport og rapportstruktur

Vi har i vår gjennomgang hatt fokus på å identifisere forbedringsområder som vi mener vil kunne gi nyttige anbefalinger og innspill i den videre prosessen med å forbedre og videreutvikle UiBs internkontroll på dette området. UiB må selv vurdere de foreslåtte anbefalingene med hensyn til kost/nytte-effekt.

Vår rapport er delt inn som følger:

- Oppsummering av hovedobservasjoner og konklusjon på overordnet nivå
- Bakgrunn og statistikk knyttet til revisjonstemaet
- Detaljrapport som viser detaljerte observasjoner og anbefalinger for hvert av revisjonsområdene

Vedlegg

Vedlegg 1 – Symboler

2 Oppsummering

Risikovurdering: Middels	Vurdering av internkontroll:		Trend: Ikke aktuelt
Oppsummering:			
Nedenfor følger en oppsummering av våre observasjoner fra revisjonen av rutiner knyttet til opptaksordningen ved UiB. Vi viser til seksjon 3-8 for flere detaljer knyttet til de enkelte punktene. Sterke sider Generelt Det er vårt hovedinntrykk at UiB har fokus på å • sikre en mest mulig effektiv opptaksordning med klare kriterier for opptakskrav som sikrer transperens og likebehandling av søkerne • sikre at studieplassene fylles opp • redusere omfanget av frafall i løpet av studiene • følge forvaltningslovens bestemmelser, bestemmelser gitt i UiBs forskrift om opptak, studier og grader, samt fakultære forskrifter og at god forvaltningsskikk følges Forbedringsområder Vår revisjon har også avdekket en del forbedringsområder. Se observasjoner og anbefalinger i seksjon 3-6 for flere detaljer. Generelle observasjoner Kapasitet, kompetanse og sårbarhet knyttet til opptaksprosessen • Med unntak av oppgaver knyttet til verifisering av vitnemål og opplysninger for internasjonale søkere, er det fakultetene selv som håndterer opptaket til masterprogrammene. Det er ofte bare én eller noen få ansatte ved hvert enkelt fakultet som har ansvaret for opptaket. Dette medfører at UiB er sårbar med tanke på sykdom eller annet fravær, spesielt i opptaksperioden. Rutinebeskrivelser og maler • Det er ikke utarbeidet fullstendige rutinebeskrivelser for opptaksprosessen ved alle fakultetene. Dette kan bidra til å gjøre UiB mer sårbar ved fravær av nøkkelpersonell, slik det er omtalt ovenfor.			

Risikovurdering: Middels	Vurdering av internkontroll:		Trend: Ikke aktuelt
Oppsummering:			
Oversikt over søkere - De aktuelle opptakene for programmene som inngår i revisjonen gjennomføres alle lokalt, uten noen form for nasjonal koordinering. Dette medfører at UiB ikke vet om søkere også har søkt studierett ved andre institusjoner. Tidspunkt for svar på søknad om opptak - De som søker studierett ved UiB får normalt svar på sin søknad i løpet av første uken i juli. Søkerne må svare tilbake til UiB medio juli om de tar plassen eller ikke. Andre universiteter og høyskoler kan gi tilbud om plass tidligere (betinget opptak), noe som kan medføre at UiB taper studenter til de andre institusjonene. Masteropptak Fleksibilitet og transparens - Matnat oppgir at bruk av faglige skjønn og fleksibilitet er fornuftig og nødvendig i opptaksprosessen. Det er vanskelig å kvantifisere eventuelle negative effekter knyttet til bruk av fleksibilitet og faglig skjønn. UiB bør likevel være bevisst på hvilken balanse man ønsker mellom likebehandling og transparens på den ene siden, og fleksibilitet og faglig skjønn på den andre. Opptak av internasjonale søkere - Opptak av internasjonale søkere er langt mer ressurskrevende å håndtere sammenlignet med søkere med norsk utdanningsbakgrunn, og krever spesialkompetanse blant de ansatte. Det er ingen nasjonal ordning for å koordinere opptakene av internasjonale søkere. - I Handlingsplan for internasjonalisering 2016-2022 har UiB fastsatt et generelt mål om å øke antall innreisende med 20 prosent fra 2015-nivået. Målet er imidlertid ikke kvantifisert for fakultets-, institutt- eller programnivå. Overbooking og økonomiske incentiver - Mange studieplasser fylles ikke opp til tross for bruk av overbooking og andre virkemidler. Ytterligere overbooking og større økonomiske incentiver kan bidra til å fylle plassene. Markedsføringsaktiviteter - UiB konkurrerer om studentene med andre universiteter både nasjonalt og internasjonalt. Selv om UiB har en sentral koordinering av markedsføringen av fakultetene, avhenger markedsføringen og rekrutteringen også mye av fakultetene og instituttenes egeninnsats. Fakultetene har ulike tiltak for å markedsføre de ulike studieprogrammene. Frafall, poengproduksjon og rekruttering fra bachelor			

Risikovurdering: Middels	Vurdering av internkontroll:		Trend: Ikke aktuelt
Oppsummering:			
• UiB har tydelig fokus på å redusere frafall og stimulere til fullføring av de ulike studieprogrammene. Dette er tatt opp i flere styresaker i perioden 2014-2016. Det synes imidlertid ikke være en tilstrekkelig sentral koordinering og rapportering av tiltakene som de ulike fakultetene iverksetter. • Matnat opplyser at statistikkfunksjonen i Felles studentsystem (FS) ikke alltid gir et riktig bilde av situasjonen knyttet til frafall. Dette kan gjøre rapportering og vedtaksgrunnlag dårligere. Fakultetet gjør derfor egne tellinger for å supplere informasjonen fra FS.			
Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)			
Organiseringen av opptaket • Det psykologiske fakultet (PS) håndterer organiseringen av praksisplasser og koordinerer opptaket til PPU, mens de faglige vurderingene og beslutningen om opptak gjøres ved det enkelte fakultet. Dette skaper et ekstra bindeledd i opptaksprosessen, da fakultetene også samarbeider med Studieadministrativ avdeling. PS opplyser at det kan være utfordrende å sikre tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre opptakene og følge opp hvert enkelt fakultet. De har heller ikke mandat til å gjøre vedtak på vegne av andre fakulteter, eller bestemme eksempelvis dimensjoneringen av de fagdidaktiske tilbudene.			
Rammer og begrensninger • UiB har utfordringer med å fylle rammene for PPU grunnet blant annet: 1. Forveksling av tall for studenter og tall for plasser i fagdidaktiske emner, noe som gjør den reelle rammene lavere enn oppgitt 2. For få kvalifiserte søkere, særlig grunnet kravet om to fordypningsfag 3. Mulig undervisningskollisjon 4. Mangel på praksisplasser			
Finansiering og økonomiske incentiver • Fakultetene internrevisjonen har snakket med mener at PPU-plassene er underfinansierte, men dette er ikke verifisert/dokumentert.			
Poststudiet			
• Opptaket til poststudier er enkelt å administrere, krever lite ressurser og har tydelige opptakskriterier. En utfordring er imidlertid manglende studiepoengproduksjon.			

Risikovurdering: Middels	Vurdering av internkontroll:		Trend: Ikke aktuelt
Oppsummering:			
Bachelorprogram i utøvende musikk og komposisjon Opptaket til bachelorprogram i utøvende musikk og komposisjon skiller seg fra de andre opptakene ved at det i tillegg til at søker må tilfredsstille kravene til generell studikompetanse også må bestå teori- og gehørprøve samt instrumental opptaksprøve. Ved opptaksprøvene benyttes det forhåndsbestemte kriterier i bedømmelsen, men disse er ikke gjort skriftlig eller formaliserte.			

3 Bakgrunn og statistikk om studieopptaket ved UiB

3.1 Organisering av opptaket

Opptak til grunnstudier håndteres av Samordna opptak (SO) og Studieadministrativ avdeling (SA). De ulike opptakene som dekkes av revisjonen håndteres av fakultetene selv, men de kan samarbeide med SA om opptak av internasjonale søkere. Faglige vurderinger og endelig beslutning om opptak gjøres likevel av fakultetene. Det pågår samtidig diskusjoner om å gjennomføre større deler av masteropptaket i regi av SA, men det er ikke presentert en endelig modell for dette. En mulig nasjonal modell for koordinering av opptaket av internasjonale søkere er skissert i en rapport utarbeidet av Universitets- og høyskolerådet¹.

3.2 Finansiering av studieprogrammene

Finansieringen av studieprogrammene er først og fremst bestemt av en basiskomponent per studieplass, samt en undervisningskomponent (resultatbasert finansiering) på bakgrunn av avlagte studiepoeng og inn- og utveksling. Fra og med 2017 har avlagte studiepoeng fått noe mindre vekt til fordel for en ny indikator for uteksaminerte kandidater, som skal utgjøre rundt 20 prosent av den samlede resultatbaserte finansieringen². De forskjellige studieprogrammene er delt inn i seks forskjellige finansieringskategorier, se tabell nedenfor. Disse er bestemt av Kunnskaps-departementet. Fakultetene avgir 25 prosent av finansieringen til et sentralt konsernbidrag til UiB.

Kategori	Basis	Studiepoeng (årlig)	Kandidater	Kandidater i 5- eller 6- årig gradsutdanning	Andre satser
A	230 000	126 000	95 000	190 000	
B	173 000	96 000	72 000	144 000	
C	118 000	64 000	48 000	96 000	
D	83 000	47 000	36 000	72 000	
E	71 000	38 000	29 000	58 000	
F	59 000	32 000	24 000	48 000	
Doktorgradskandidat					367 000
Studentutveksling					10 000
Utreisende studenter på Erasmus+					15 000

Tabell 1: Finansiering av studieplasser for 2017 (kilde: Kunnskapsdepartementet - orientering om statsbudsjettet for 2017)

¹ http://www.uhr.no/documents/soekere_til_masterutdanninger_201213_rapport.pdf

² https://www.regjeringen.no/contentassets/20d6abdd38446468cd7d24c4a87f4a3/nn-no/pdfs/prp201620170001_kdddpdfs.pdf (s. 282-283)

Nedenfor vises en beregning av tilskuddet til en studieplass i praktisk-pedagogisk utdanning (PPU). Konsernbidraget til UiB på 25 prosent og kostnaden for en praksisplass (33 300 kroner) er trukket fra i den nederste linjen i tabellen.

Finansiering av PPU	Studiepoeng		Basis		Kandidat		Samlet	
År	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Kategori D	55 000	47 000	81 000	83 000	0	36 000	136 000	166 000
Tilskudd per emne (15 sp)	10 313	8 813	8 944	9 319	0	6 750	19 256	24 881

Tabell 2: Finansiering av PPU i 2016 og 2017

3.3 Poststudiet

Poststudiets hovedfunksjon er å gi studentene mulighet til å endre emnevalg eller forbedre karakterer i allerede gjennomførte emner. Kandidater som har oppfylt kravene til grad ved det aktuelle fakultetet, får automatisk rett til å bli tatt opp til poststudiet. Poststudiet ved Det juridiske fakultet gir studierett i ett år, mens retten til opptak faller bort om kandidaten ikke søker opptak første semester etter avlagt grad. Dette gjelder ikke Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (Matnat), der ferdige master- og ph.d.-kandidater ikke har noen tidsbegrensning. Totalt 386 studenter møtte til studiestart høsten 2016, derav 69 studenter ved Det juridiske fakultet. Det juridiske fakultet hadde også et opptak våren 2016, der 52 studenter møtte til studiestart. Det gis ikke basisfinansiering eller kandidatfinansiering til poststudiet.

Fakultet	Søkere	Tilbud	Ja-svar	Møtt
Det humanistiske fakultet	53	37	37	34
Det juridiske fakultet	77	72	72	69
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	242	211	196	186
Det medisinsk-odontologiske fakultet	29	21	21	18
Det psykologiske fakultet	28	25	19	17
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	99	71	71	62
Samlet	528	437	416	386

Tabell 3: Opptak til poststudiet høsten 2016 (kilde: Notat fra Studieadministrativ avdeling til møte i UU 12.10.16)

3.4 Bachelor i utøvende musikk

Opptaket til det fireårige bachelorprogrammet i utøvende musikk skiller seg betydelig fra de andre opptakene som er dekket av revisjonen. Opptaket gjennomføres lokalt ved Griegakademiet – Institutt for musikk, og har søknadsfrist 15. desember. Hovedvekten av opptaksarbeidet for de administrativt ansatte og de faglig ansatte dreier seg om gjennomføringen av de praktiske instrumentale opptaksprøvene på hovedinstrument. Prøvene bedømmes av en jury som er sjanger- og instrumentspesifikk, og består av høyt kvalifiserte vitenskapelige ansatte. I tillegg skal en teori- og gehørprøve være bestått.

3.5 Praktisk-pedagogisk utdanning (PPU)

Studieprogrammet kvalifiserer til å undervise i ungdomsskole og videregående skole. UiB er tildelt midler for 290 plasser i PPU, der 255 av plassene er heltidsplasser med en studietid på ett år. Dette er en økning på 75 plasser fra 2015 til 2016, mens opptaksrammen lå på 82 i 2014.

Studiet består av 30 studiepoeng pedagogikk ved Det psykologiske fakultet og 15 + 15 studiepoeng fagdidaktikk ved Det humanistiske fakultet (HF), Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (Matnat), Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV) eller Det psykologiske fakultet (PS). Studiet krever at kandidatene har en relevant avlagt grad eller minimum 180 studiepoeng med fordypning i to fag. Andre utdanningsinstitusjoner krever i mange tilfeller bare fordypning i ett fag, og bygger dermed studiet opp med 30 studiepoeng pedagogikk og 30 studiepoeng i ett fagdidaktisk emne.

Fakultet	Plasser	Søkere	Møtt
Det humanistiske fakultet	157	196	81
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	37	166	47
Det psykologiske fakultet	15	17	6
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	46	104	24
Samlet	255	483	158

Tabell 4: Opptak til PPU heltid høsten 2016 (kilde: Notat fra Studieadministrativ avdeling til møte i UU 12.10.16)

Reviderte opptakstall fra mars 2017 viser at det samlet sett møtte 140 studenter til PPU heltid – 18 mindre enn tallene fra oktober 2016 viser. Tallet på søkere varierer mye i de forskjellige tallmaterialene internrevisjonen har fått tilgang til. Det skyldes delvis at UiB veksler mellom å synliggjøre antall søknader per emne og antall personer som søker opptak. Variasjoner i tallbruken representerer derfor en potensiell feilkilde.

3.6 Søkertall, rammer og opptakstall for masterstudiene

Opptakstallene for høsten 2016 til masterstudiene ved UiB viser at bare Det juridiske fakultet og Det psykologiske fakultet klarte å fylle rammene ved høstopptaket. Tabellen nedenfor viser tallene hele UiB, slik de forelå i oktober 2016. Disse er tatt med for å få en bred sammenligning mellom alle fakultetene. Reviderte tall omtales nedenfor, og vil bli brukt i senere utregninger i rapporten.

Fakultet	Plasser	Søkere	Tilbud	Ja-svar	Møtt
Det humanistiske fakultet	249	513	272	190	175
Det juridiske fakultet	30	173	30	30	30
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	307	1425	473	276	241
Det medisinsk-odontologiske fakultet	105	536	181	104	87
Det psykologiske fakultet	140	735	322	182	153
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	280	988	408	224	203
Samlet	1111	4370	1686	1006	887

Tabell 5: Opptak til master høsten 2016 (kilde: Notat fra Studieadministrativ avdeling til møte i UU 12.10.16)

Reviderte opptakstall fra mars 2017 viser at det samlet sett møtte 184 studenter ved HF studieåret 2016-2017, fordelt på 173 ved høstopptaket 2016 og 11 ved våropptaket 2017. 12 av plassene på HF gjelder master i utøvende musikk – noe som reduserer det reelle plasstallet ved HF tilsvarende. Det reduserer likevel ikke tallet for møtte, da tallene ikke omfatter master i utøvende musikk. På Matnat møtte til sammen 315 studenter, fordelt på 229 ved høstopptaket 2016 og 86 ved våropptaket 2017. Internrevisjonen har ikke sett på tilsvarende tall for de andre fakultetene.

3.7 Frafall og rekruttering fra bachelor

Kandidater fra bachelorutdanningene utgjør en stor del av søkerne til masterprogrammene. Gjennomføringsgraden og frafallet i bachelorprogrammene påvirker derfor opptakene til masterprogrammene. Frafall i masterprogrammene gir også lavere utnyttning av rammene.

Ifølge en rapport fremlagt for universitetsstyret november 2015, skjer den største andelen av frafallet ett år etter studiestart (3. semester). Samtidig er frafallet også betydelig etter første semester. Frafallsanalysen³, som tar for seg tall fra 2014 for årskullene 2008-2011, viser blant annet følgende:

- Institusjonsfrafallet på Matnat innenfor masterprogrammene informatikk, havbruksbiologi og biologi var på henholdsvis 38,1, 21,4 og 15,2 prosent. Gjennomsnittlig frafall fra masterprogrammene ved Matnat lå på rundt 12 prosent.
- Institusjonsfrafallet på bachelor på Matnat var i overkant av 30 prosent.
- Institusjonsfrafallet på HF innenfor masterprogrammene kunsthistorie, litteraturvitenskap og region og regionalisering var på henholdsvis 31, 29,6 og 32 prosent. Gjennomsnittlig frafall fra masterprogrammene ved HF lå på rundt 16 prosent.
- Institusjonsfrafallet på bachelor på HF var i overkant av 40 prosent.

Det er gjennomført flere tiltak for å hindre frafall i etterkant av fremleggelsen av frafallsanalysen.

I tillegg til frafall fra bachelor, velger også flere kandidater avslutte utdanningsforløpet etter fullført bachelor. Kandidatundersøkelsen fra 2016 gir en oversikt over årsakene til dette⁴.

Årsak	HF	Matnat	MOF	PS	SV	UiB
Planla ikke en høyere akademisk grad	24 %	16 %	25 %	20 %	28 %	24 %
Det eksisterer ikke noen høyere grad i min utdanning	0 %	0 %	38 %	0 %	0 %	3 %
Kom ikke på mastergrad eller lignende	0 %	21 %	0 %	7 %	7 %	7 %
Fikk en jobb jeg ønsket meg	8 %	32 %	13 %	7 %	21 %	17 %
Ønsker en pause før jeg går videre med en høyere grad	44 %	11 %	13 %	7 %	26 %	24 %
Annet	24 %	21 %	13 %	60 %	19 %	25 %
N	25	19	8	15	43	110

³ <http://www.folk.uib.no/fafch/SKS1/Dokumenter/fracfallsanalyse.pdf>

⁴ http://www.sib.no/no/raadgivning/jobbklaar/copy_of_kandidatundersokelsen-1/kandidatundersokelsen-2016/view

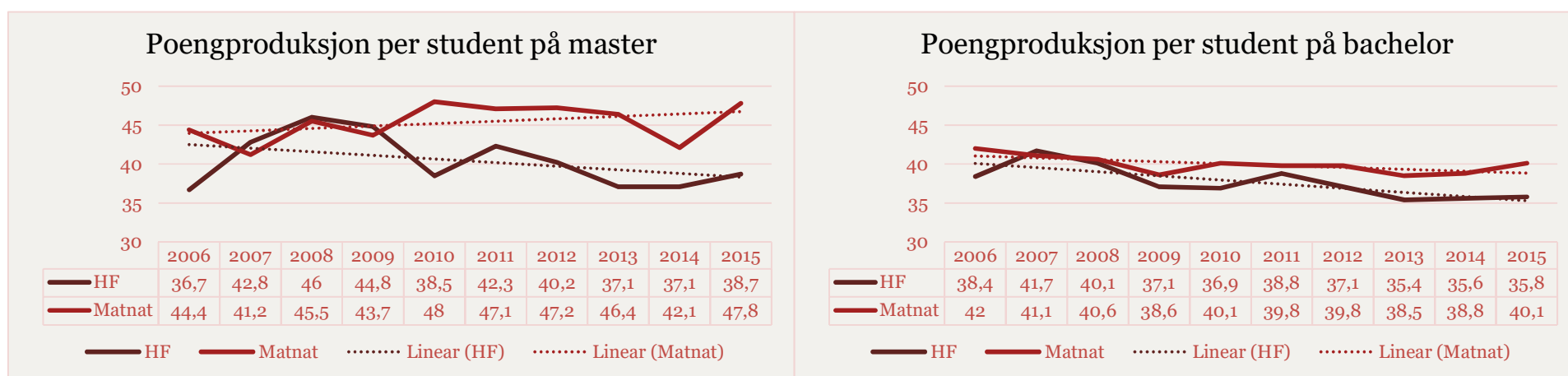
Tabell 6: Hva er den viktigste årsaken til at du ikke har tatt en høyere grad? (Kilde: Kandidatundersøkelsen 2016)

3.8 Poengproduksjon

Ved et normert studieførløp skal hver enkelt student avlegge 60 studiepoeng i løpet av et år. Kunnskapsdepartementet har også en forventning om at tildeling av nye plasser skal resultere i en tilsvarende økning i poengproduksjon per plass. Lavere produksjon har en negativ effekt på både finansieringen og gjennomføringstiden – og dermed rekrutteringen og utnyttelse av plassene.

På poststudiet ved Det juridiske fakultet ble det produsert 9 nye studiepoengenheter (60 poeng per enhet) og 9,93 studiepoengenheter ved gjentak av emner. Antall oppnådde PPU-grader ved UiB fra høsten 2015 til høsten 2016 var 86.

Grafene nedenfor viser poengproduksjonen per student på master og bachelor ved HF og Matnat.

Figur 1: Poengproduksjon per student på master og bachelor (kilde: Notat fra Studieadministrativ avdeling til møte i UU 05.09.16)

4 Generelle observasjoner

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
4-1	● Høy prioritet	4.1 Kapasitet, kompetanse og sårbarhet knyttet til opptaksprosessen Med unntak av oppgaver knyttet til verifisering av vitnemål og opplysninger for internasjonale søkere, er det fakultetene selv som håndterer opptaket til masterprogrammene⁵. Alle fakultetene oppgir at arbeidsbelastningen oppleves som høy i opptaksperioden, spesielt i etterkant av søknadsfristen og frem til opptaket er gjennomført. Det er ofte bare én eller noen få ansatte ved hvert enkelt fakultet som har ansvaret for opptaket. Store søkermasser og få personer som håndterer opptaket gjør at gjennomføringen av opptakene kan være sårbar dersom sykefravær eller annet fravær inntreffer i opptaksperioden. Fakultetene har ikke utarbeidet planer eller ordninger for å sikre tilstrekkelig personell og kompetanse ved slike situasjoner. Det kan føre til at svar til søkere om studieplass kommer sent sammenlignet med andre universiteter og høyskoler, eller i verste fall kommer etter gjeldende frister. En mulig konsekvens er at kvalifiserte søkere dermed binder seg til studieplasser ved andre institusjoner fremfor å vente på svar fra UiB.	UiB bør få på plass en formell backup-ordning for kritisk nøkkelpersonell for å redusere sårbarheten knyttet til fravær i opptaksperioden. Dette kan eksempelvis gjøres ved hvert enkelt fakultet eller ved å opprette en «beredskapsordning» med Studieadministrativ avdeling (SA). Et annet alternativ er å gå videre med satsingen på et mer sentralisert opptak der SA håndterer hele eller deler av opptaket. På denne måten kan opptakene gjøres mer effektive, sårbarheten blir mindre og kompetansemiljøet blir sterkere i tillegg til at UiB i større grad sikrer likebehandling av studenter. UiB bør samtidig være oppmerksom på eventuelle utfordringer et sentralisert opptak kan gi, spesielt knyttet til nødvendig fleksibilitet og faglige vurderinger som utføres av fakultetene. I forbindelse med en eventuell sentralisering av opptaket bør UiB vurdere om raskere svar på søknader, eventuelt med betinget opptak, kan være et hensiktsmessig tiltak for å få flere til å takke ja til studieplass ved UiB.
4-2	● Høy prioritet	4.2 Rutinebeskrivelser og maler Det er ikke utarbeidet fullstendige rutinebeskrivelser for opptaksprosessen ved alle fakultetene som inngår i revisjonen. Dette kan bidra til å gjøre UiB mer sårbar ved fravær av nøkkelpersonell, slik det er omtalt ovenfor. Det utarbeides store mengder dokumentasjon og informasjon både internt	UiB bør utforme felles maler og rutiner for informasjon om blant annet særskilte opptakskrav, opptaksbrev, avslagsbrev og rapportering av tallmateriale. Maler for dokumentasjon som skal nå studentene bør være skrevet både på norsk og engelsk. Malen for avslagsbrev bør bygge opp om en god begrunnelse. I de tilfeller det er aktuelt, bør det også gis

⁵ Fakultetene håndterer søkere med helt eller delvis utenlandsk utdanning i de lokale masteropptakene. Kriteriet for å søke er at man har norsk/nordisk D-nummer. SA har en støttefunksjon i det lokale opptaket når fakultetet har vanskelige saker, men som hovedregel håndteres både verifisering og opplysninger til disse søkerne lokalt.

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		på fakultetene, mellom fakultetene og andre deler av universitetet, ut mot søkerne og til eksterne aktører i forbindelse med opptaksprosessen. Eksempler på dette er informasjon om særskilte opptakskrav, opptaksbrev, avslag på søknader, informasjon om rammer og opptakstall med mer. Det finnes imidlertid ofte ikke et felles sett med maler for UiB, men hvert fakultet har sine egne. Det kan føre til at fakultetene bruker unødig mye tid på å utforme den aktuelle dokumentasjonen, samtidig som faren for eksempelvis rapporteringsfeil og formelle feil rundt lovmessige krav øker	veiledning om hvordan søkeren kan kvalifisere seg til senere opptak, eller informasjon og eventuelt tilbud om andre studieprogrammer søkeren er kvalifisert til. Dette vil kunne bidra til at søkerne får god veiledning med tanke på videre studier, og at UiB fyller studieplassene. Et felles sett av maler, og tydelige rutiner og ansvar for å oppdatere disse, kan også redusere risikoen for at malene er ufullstendige. Det kan eksempelvis sikre at viktig informasjon er tatt med og at lovmessige krav er ivaretatt. Felles maler kan også bidra til å gjøre informasjonen mer oversiktlig for søkerne til de ulike studieprogrammene.
4-3	● Høy prioritet	4.3 Oversikt over søkere De aktuelle opptakene for programmene som inngår i revisjonen gjennomføres lokalt, uten noen form for nasjonal koordinering, med unntak av opptak til Bachelorprogram i utøvende musikk eller komposisjon. ⁶ Fakultetene vet derfor ikke om de som søker seg til UiB også har søkt opptak ved andre institusjoner. Det gjør at én søker kan få tilbud om, og takke ja, til studieplass ved flere institusjoner, uten at institusjonene registrerer dette. Konsekvensen blir at differansen mellom de som får tilbud om studieplass og de som faktisk møter ved semesterstart øker, og at UiB og andre institusjoner får lavere utnyttelse av studieplassene.	For å unngå at søkere takker ja til studierett ved flere institusjoner uten at dette er kjent for de forskjellige institusjonene, bør UiB arbeide for å få på plass en nasjonal ordning for å koordinere opptakene.
4-4	● Høy prioritet	4.4 Tidspunkt for svar på søknad om opptak Søkere ved UiB får normalt svar på om de er kommet inn på de studiene i løpet av første uken i juli, og må svare UiB rundt midten av juli om de tar plassen eller ikke. Enkelte andre universiteter og høyskoler kan, slik vi	UiB bør vurdere å sende tilbud om opptak (betinget opptak) til søkere tidligere enn i dag. Tidligere svar kan potensielt sett gjøre at flere takker ja til studieplass ved UiB.

⁶ Saksbehandlingen foregår lokalt, men det er tett kontakt med institusjoner som tilbyr tilsvarende utdanning i Norge. I tillegg diskuteres opptaket hver høst i Rådet for Utøvende Musikkutdanning (RUM), der alle institusjoner med høyere studier innen utøvende musikk eller komposisjon er representert.

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		forstår det, gi tilbud om plass til søkerne tidligere (betinget opptak). Dette kan medføre at søkere ved UiB som får beskjed om at de får plass ved andre institusjoner takker ja til denne, og at UiB dermed går glipp av kvalifiserte søkere og dermed ikke klarer å fylle opp studieplassene.	

5 Masteropptaket

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
5-1	● Medium prioritet	5.1 Fleksibilitet og transparens Matnat oppgir at bruk av faglige skjønn og fleksibilitet er fornuftig og nødvendig i opptaksprosessen. Faglig skjønn og fleksibilitet brukes til å vurdere studierett til omsøkte masterprogrammer, men kan også brukes til å gi studierett til andre studieprogrammer enn det som er omsøkt, eller gi studierett i enkeltemner for å kvalifisere søkeren til masterprogrammer ved senere opptak. Det påpekes likevel at formelle krav er absolutte. Samtidig som fleksibiliteten gjør det enklere å rekruttere tilstrekkelig antall studenter for å fylle rammene, kan fleksibiliteten være negativt for transparensen i opptaksprosessen og redusere likebehandlingen av søkerne.	Det er vanskelig å kvantifisere eventuelle negative effekter knyttet til bruk av fleksibilitet og faglig skjønn. UiB bør likevel være bevisst på hvilken balanse man ønsker mellom likebehandling og transparens på den ene siden, og fleksibilitet og faglig skjønn på den andre. UiB bør også vurdere å utarbeide egne rutiner knyttet til å kvalitetssikre opptak der fleksibilitet og faglig skjønn er brukt for å tildele studierett.
5-2	● Medium prioritet	5.2 Opptak av internasjonale søkere Rapporten fra Universitets- og høyskolerådet om koordinering av opptaket av internasjonale søkere viser at stadig flere med internasjonal bakgrunn søker utdanning i Norge⁷. Med «internasjonale søkere» menes søkere der hele eller deler av dokumentasjonen som skal dekke kravene til opptak er utstedt av en utenlandsk institusjon. Opptakstallene fra UiB viser også at UiB tar imot stadig flere innreisende studenter. I 2015 tok UiB imot 1063 innreisende studenter – 132 flere enn i 2014. Fakultetene opplyser at det er langt mer ressurskrevende å håndtere internasjonale søkere sammenlignet med søkere med norsk utdanningsbakgrunn. Opptaket av internasjonale søkere krever også spesialkompetanse blant de ansatte. Dette knytter seg blant annet til verifikasjon av dokumentasjon, bruk av beregninger og tabeller for	For å unngå dobbeltarbeid og at søkere takker ja til studierett ved flere institusjoner uten at dette er kjent for institusjonene, bør UiB arbeide for å få på plass en nasjonal ordning for å koordinere opptakene av internasjonale søkere. Dette kan eksempelvis bygge på modeller beskrevet i rapporten fra Universitets- og høyskolerådet. UiB bør definere konkrete mål for tallet på og andelen av innreisende studenter, med en øvre og nedre grense på fakultets- og instituttnivå. Man bør også vurdere om det er hensiktsmessig med konkrete mål på programnivå.

⁷ http://www.uhr.no/documents/soekere_til_masterutdanninger_201213_rapport.pdf

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		sammenligning av karakterer og faglige vurderinger av kvalifikasjoner. I tillegg er mange av søknadene av lav kvalitet, og bærer preg av å være masseproduserte og sendt til en lang rekke utdanningsinstitusjoner. NOKUT fungerer som et rådgivende organ, blant annet med kalibrering av dokumentasjon fra utenlandske studier målt mot tilsvarende studier ved norske i universiteter og høyskoler. Det utarbeides i den forbindelse oversikter som benyttes i opptaksprosessen. Det er likevel ikke noen nasjonal koordinering av internasjonale søkere. UiB kjenner derfor ikke til søknader og eventuelt tilbud om studieplass ved andre institusjoner. Det er sannsynlig at flere utdanningsinstitusjoner parallelt gjør det samme arbeidet knyttet til vurdering og opptak av internasjonale søkere. Dette vurderes som tidkrevende dobbeltarbeid, samtidig med at det øker risikoen for ulik behandling ved ulike institusjoner. I Handlingsplan for internasjonalisering 2016-2022 har UiB fastsatt et generelt mål om å øke antall innreisende med 20 prosent fra 2015-nivået. Målet er imidlertid ikke kvantifisert for fakultets-, institutt- eller programnivå. Det er heller ikke oppgitt noen øvre eller nedre «grense» eller kvote for andelen innreisende studenter på de forskjellige nivåene. Internrevisjonen får opplyst at planleggingen og gjennomføringen av opptak og kurs, og avsettingen av nødvendige ressurser, ville vært enklere å håndtere dersom fakultetene fikk tydeligere og mer konkrete føringer for sammensettingen av studentmassen.	
5-3	● Høy prioritet	5.3 Overbooking og økonomiske incentive Mange studieplasser fylles ikke opp. I forbindelse med opptakene de tre siste studieårene har eksempelvis HF hatt en samlet underdekning på henholdsvis 45, 37 og 49 studenter sett opp mot rammen og studieplassene fakultetet får finansiering for⁸. Tallene inkluderer både høst- og våropptak, og det internasjonale gradsopptaket. Matnat klarer samlet sett å fylle plassene grunnet et større våropptak og en vesentlig	Fakultetene bør vurdere å bruke overbooking i enda større grad enn i dag, dersom tallet på kvalifiserte søkere er stort nok. Det er også viktig å sikre en høy grad av fleksibilitet mellom de ulike studieprogrammene og instituttene, da tallet på kvalifiserte søkere til de enkelte programmene og instituttene kan variere fra år til år.

⁸ Opptakstall fra fakultetene, videresendt av Studieadministrativ avdeling til internrevisjonen 6. april 2017.

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		større overbooking (flere tilbud enn plasser). Med utgangspunkt i en ramme på 307 plasser, hadde Matnat samlet sett en overbooking på over 70 prosent ved høst- og våropptaket 2016-2017. Ved høstopptaket 2016 ga HF tilbud til 266 søkere, hvorav 185 takket ja og 173 møtte opp til første semester. 159 av disse møtte også til andre semester. Det vil si at knapt 60 prosent av de som fikk tilbud om studierett høst 2016 var studenter ved det aktuelle programmet vår 2017. HF hadde et våropptak i 2017 der 11 studenter møtte til studiestart. Ved Matnat fikk 430 søkere tilbud om studierett høst 2016, hvorav 259 takket ja og 229 møtte opp til første semester⁹. 17 studenter falt fra til andre semester¹⁰. Det vil si at rundt 50 prosent av de som fikk tilbud om studierett høst 2016 var studenter ved det aktuelle programmet våren 2017. Matnat hadde samtidig et våropptak i 2017 der 86 studenter møtte til studiestart. Sammen med det internasjonale gradsopptaket høsten 2016, sørget det for at Matnat ved semesterstart vår 2017 overfylte rammen med 3 studenter. Tallene skissert ovenfor viser at det er nødvendig å ha en betydelig overbooking for å fylle plassene, og at der er et potensial for å få flere som takker ja til å møte opp. De økonomiske insentivene for å fylle plassene kan se ut til å ha for liten effekt, og til dels omvendt effekt siden fakultetene får basisfinansieringen som følger rammen uavhengig av om studieplassene er i bruk. De er derfor ikke avhengige av at plassene fylles opp for å utløse finansieringen. Fakultetene går imidlertid glipp av resultatbaserte midler ved at plasser står tomme, men fakultetene unngår samtidig de variable kostnadene ved å fylle plassene. (Se mer om dette under praktisk-pedagogisk utdanning.)	UiB bør tidlig følge opp søkere som har takket ja til studieplass. Gjennom tidlig kontakt og gode rutiner for oppfølging, kan UiB sikre at flere av søkerne som takker ja faktisk møter opp til studiestart. Tidligere avklaring knyttet til eventuelt frafall før semesterstart kan også bidra til bedre planlegging, gjøre det mulig å overføre studieretten til andre søkere og gjøre supplerende opptak. UiB bør vurderer å øke de økonomiske incentivene ved å knytte større deler av finansieringen til faktiske studenttall heller enn antall plasser. Det vil øke incentivene for å fylle plassene og bidra til likebehandling blant fakultetene, da noen fakulteter i dag får finansiering for et betydelig antall plasser som aldri fylles opp.

⁹ I tillegg kommer det internasjonale gradsopptaket med 50 tilbud, hvorav 17 takket ja og 12 møtte opp.

¹⁰ Frafallstall oversendt fra Studieadministrativ avdeling til internrevusjonen 4. juni 2017.

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
5-4	● Høy prioritet	5.4 Markedsføringsaktiviteter UiB konkurrerer om studentene med andre universiteter både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg bidrar digitalisering til å gjøre konkurrerende universiteter lettere tilgjengelig for studentene enn tidligere. Dette medfører at attraktiviteten og markedsføringen av de ulike studieprogrammene ved UiB får stadig økende betydning for å fylle studieplassene. HF opplyser at det supplerende opptaket om våren ikke markedsføres andre steder enn på fakultetets hjemmesider. Den begrensede markedsføringen kan gjøre at potensielle søkere ikke er kjent med muligheten og tilbudet som gis. Selv om UiB har en sentral koordinering av markedsføring av fakultetene, avhenger markedsføringen og rekrutteringen også mye av fakultetene og instituttenes egeninnsats. Fakultetene har ulike tiltak for å markedsføre de ulike studieprogrammene, herunder bruk av UiBs nettsider og direkte aktiviteter rettet mot egne bachelorstudenter for rekruttering til masterprogrammene. Tiltakene og omfanget av rekrutteringsaktiviteten kan derfor variere mye mellom fakultetene.	Fakultetene bør markedsføre tilbudene bedre, og gjøre studieprogrammene mer attraktive for å øke antall kvalifiserte søkere. Det kan eksempelvis gjøres ved å • endre kurs- og programporteføljen på bakgrunn av hva potensielle studenter og arbeidsgivere etterspør • vurdere mulige fysiske utbedringer samt å benytte nye og mer involverende læringsformer • markedsføre supplerende opptak bedre • arbeide mer opp mot bachelor-studentene for å motivere til masterstudier (se tabell fra Kandidatundersøkelsen om årsaker til at bachelorstudenter ikke tar høyere grad) • profilere fakultetet, forskningen og annen aktivitet bedre i media (også sosiale media) • profilere fakultetet hos arbeidsgivere, eksempelvis gjennom bedriftsbesøk og tilbud om etterutdanning, kursing og nettverksbygging • gjøre fakultetets nettsider og ansattes personsider mer attraktive • gjøre Wikipedia-siden til fakultetet mer informativ og rettet mot nye studenter • gjøre det store «utenomfaglige» studentmiljøet mer synlig • redusere frafallet (se egen del nedenfor) • sikre bedre profilering gjennom Utdanning i Bergen og UiBs sentrale organisasjon • utvide samarbeidet med eksempelvis grunnskolen og den videregående skolen Det må samtidig påpekes at flere initiativer allerede er satt i gang og at fakultetene i senere tid har økt innsatsen for å

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
			bedre rekrutteringen, øke poengproduksjonen og hindre frafall.
5-5	● Høy prioritet	5.5 Frafall, poengproduksjon og rekruttering fra bachelor UiB har økt innsatsen for å redusere frafall og stimulere til fullføring av de ulike studieprogrammene. Dette er tatt opp i flere styresaker i perioden 2014-2016. Instituttene, fakultetene og UiB sentralt har derfor iverksatt flere tiltak, herunder satsing på digitale undervisningsformer, bedre studiekvalitet, mentorordning og faglig-sosial integrering med mer. Ifølge styresak 2016-125 har tiltakene hatt en positiv effekt. Det synes imidlertid ikke å være en tilstrekkelig form for sentral koordinering og rapportering av tiltakene de ulike fakultetene iverksetter. Det kan medføre at nødvendige tiltak ikke blir iverksatt, og at eventuelle synergier og effektivitetsfordeler ved felles gjennomføring ikke blir utnyttet. Frafallet på masterutdanningen er samlet sett på 16 prosent¹¹, men varierer samtidig mellom masterprogrammene og fakultetene. Frafallsanalysen¹² som ble lagt fram i 2015 viser også at frafallet er enda større på bachelor. Frafallet på bachelor, og bachelor kandidater som velger ikke å ta en høyere grad, reduserer rekrutteringsgrunnlaget til masterutdanningen og PPU betydelig. Samtidig oppgir fakultetene at de ikke sitter på oppdaterte og detaljerte tall for frafallet på egne programmer. Fakultetene kan derfor ha et dårligere grunnlag enn nødvendig når de beslutter tiltak for å hindre frafall. I tillegg til frafall fra bachelor, velger også flere kandidater avslutte utdanningsforløpet etter fullført bachelor. Kandidatundersøkelsen 2016¹³ gir en oversikt over årsakene til dette. Mens de to viktigste årsakene ved Matnat var at kandidatene ikke kom inn på master eller fikk en jobb de ønsket seg, var de to viktigste årsakene ved HF at kandidatene ikke hadde	UiB bør vurdere om det er behov for bedre sentral koordinering, rapportering og måling av effekten av tiltakene som de ulike fakultetene iverksetter. Dette vil kunne bidra til økt gjennomføring av tiltakene. I tillegg vil måling av effekten på tiltakene gjøre det mulig å prioritere tiltakene som gir best effekt. Fakultetene bør gjøre seg bedre kjent med egne frafallstall og ha oversikt over de viktigste årsakene for frafallet. Dette kan øke treffsikkerheten av tiltakene som settes i verk for å hindre frafall. Samtidig bør flere bachelorstudenter få veiledning og oppfølging for å øke antall som går direkte videre til masterutdanning. Fordelene ved å ta en høyere grad bør synliggjøres bedre. UiB i senere tid hatt økt oppmerksomhet rundt utfordringene med rekruttering, frafall og poengproduksjon. Innsatsen knyttet til dette kan med fordel styrkes ytterligere. Eventuelle mangler eller feilkilder knyttet til statistikkfunksjonen i FS bør utbedres eller kompenseres for. Studieadministrativ avdeling vil her kunne ha en viktig funksjon i å kontrollsjekke tall før de blir brukt, slik at det er de samme tallene som benyttes i hele organisasjonen.

¹¹ http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/uu-mote_12._oktober_2016_2.pdf

¹² <http://www.folk.uib.no/fafch/SKS1/Dokumenter/frafallsanalyse.pdf>

¹³ http://www.sib.no/no/raadgivning/jobbklaar/copy_of_kandidatundersokelsen-1/kandidatundersokelsen-2016/view

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		planlagt å ta høyere utdanning eller ønsket en pause. Dette viser et potensial for å motivere flere bachelorkandidater til å gå direkte videre til masterutdanning. Poengproduksjonen per student per år på master lå i 2015 på henholdsvis 38,7 og 47,8 for HF og Matnat. HF hadde dermed en økning fra 2014. Samtidig er det langt under nivået i 2008, da hver student avla 46 poeng. Etter en nedgang i 2014, ligger Matnat omtrent på samme nivå som i perioden 2010-2013. Siden 40 prosent av finansieringen av studieprogrammene er knyttet til poeng- og kandidatproduksjon, får fakultetene en lavere årlig finansiering enn en normert studieprogresjon ville gitt. Lav poengproduksjon gjør også at studieplassene blir dårligere utnyttet. Matnat opplyser at statistikkfunksjonen i Felles studentsystem (FS) ikke alltid gir et riktig bilde av situasjonen. Dette kan gjøre rapportering og vedtaksgrunnlag dårligere. Fakultetet gjør derfor egne tellinger for å supplere informasjonen fra FS.	

6 Praktisk-pedagogisk utdanning

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
6-1	② Medium prioritet	6.1 Organisering av opptaket Det psykologiske fakultet (PS) håndterer organiseringen av praksisplasser og koordinerer opptaket til PPU, mens de faglige vurderingene og beslutningen om opptak gjøres ved det enkelte fakultet. Dette skaper et ekstra bindeledd i opptaksprosessen, da fakultetene også samarbeider med Studieadministrativ avdeling. PS opplyser at det kan være utfordrende å sikre tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre opptakene og følge opp hvert enkelt fakultet. De har heller ikke mandat til å gjøre vedtak på vegne av andre fakulteter, eller bestemme eksempelvis dimensjoneringen av de fagdidaktiske tilbudene. Det øker behovet for koordinering og forankring, samtidig som den opplevde kapasitetsbegrensningen gjør koordineringen mer utfordrende.	UiB bør ta med PPU-opptaket i vurderingen av en mulig sentralisering av opptakene hos Studieadministrativ avdeling. En sentralisering av opptaket kan gjøre antall kontaktpunkter lavere, utnytte kapasiteten og kompetansen knyttet til dette bedre samt forankre dimensjoneringen av PPU-tilbudet og andre deler av opptaket bedre hos både sentraladministrasjonen og fakultetene.
6-2	③ Lav prioritet	6.2 Rammer og begrensninger Antall studieplasser innen PPU har økte fra 215 i 2015 til 290 i 2016, hvorav 255 plasser er fulltid og 35 plasser er deltid innen NMT-fag ved Matnat. Hovedvekten av heltidsplasser ligger hos HF. I 2014, 2015 og 2016 møtte henholdsvis 86, 95 og 140 personer til første semester på fulltidsstudiet. Det utgjør en betydelig differanse opp mot antall studieplasser. Samtidig har fulltidsstudiet mange søkere, men det er knyttet noe usikkerhet til tallene. I sak 50/16 i Utdanningsutvalget er antall søkere oppgitt til 483. I tallmaterialet oversendt internrevisjonen er antall søkere oppgitt til 883. Tallene peker trolig på antall personer som har søkt opptak. HF's og SV's egne oversikter viser til henholdsvis 812 og 450 søkere til hvert av fakultetene, men HF oppgir at tallet er knyttet til antall søknader for det enkelte fagdidaktiske emne. UiB har ikke klart å fylle rammene for PPU de siste årene. Internrevisjonen mener det er flere grunner til at det både er praktisk og	UiB bør utarbeide og bli enig om en felles rutine og mal for rapportering og håndtering av plasser og opptak til PPU. Opplysninger fra HF angående antall plasser i PPU bør resultere i at UiB sentralt justerer ned det samlede kapasitetstallet. Et mulig tiltak for å øke antall kvalifiserte studenter er å endre kravet om to fordypningsfag til kun ett. Et slikt grep vil dessuten fjerne utfordringene i punkt 2 og 3 om ledig plass til fagkombinasjonen og undervisningskollisjon. UiB må likevel være bevisste på konsekvensene dette kan gi for studentene, og blant annet vurdere hvordan det vil påvirke studentenes attraktivitet overfor mulige arbeidsgivere. Det er videre viktig å kommunisere at studiet også kvalifiserer til andre yrker enn læreryrket. Uavhengig av om PPU skal bestå av ett eller to

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		teoretisk uoppnåelig: Forveksling av tall for studenter og tall for plasser i fagdidaktiske emner HF både bruker og oppgir tall for fagdidaktikkplasser (15 studiepoeng). Det psykologiske fakultet, som administrerer opptaket, bruker rammetallet for studenter, som hver skal ha to fagdidaktikkplasser. De 157 budsjetterte plassene ved HF er derfor i realiteten bare 78,5 plasser. For få kvalifiserte søkere, særlig grunnet krav om to fordypningsfag Kombinasjonen av to fordypningsfag gjør det vanskelig å matche studentenes ønske og kompetanse med ledige fagdidaktikkplasser. Det gjør at opptaket begrenses, selv om det er ledige plasser på andre emner. Det kan også nevnes de fleste andre institusjoner som tilbyr PPU-programmet tillater kun et fordypningsfag, noe som kan være et konkurransefortrinn i forhold til UiB. Mulig undervisningskollisjon Selv om det er ledig plass på to aktuelle fagdidaktiske emner kan man likevel oppleve at undervisningen i de to emnene går parallelt, i tillegg til pedagogikk. Studentene vil dermed ikke ha anledning til å følge undervisningen i begge fagene. Mangel på praksisplasser Det psykologiske fakultet opplyser at det er klare begrensninger på antall praksisplasser i Hordaland. Noe av dette skyldes at UiB har 5 årig integrert løp, som også krever praksisplasser. I forbindelse med økningen av antall PPU-plasser i 2015, henvendte Det psykologiske fakultet seg til fylkeskommunen og kommunene i Hordaland for å be om flere praksisplasser. De 45 skolene har i gjennomsnitt fire praksisplasser, noe som tilsier en samlet kapasitet på 180 praksisplasser. Antall PPU-plasser på fulltid er 255. I tillegg er det begrensninger knyttet til enkelte emner som religion, der tallet på undervisningstimer er lavere enn andre fag. Religion er samtidig et av de mest omsøkte fagdidaktiske emnene hos HF. Antall praksisplasser vil derfor avgrense opptaket til PPU,	fordypningsfag, bør UiB gjøre en grundig analyse av kapasiteten på praksisplasser. UiB bør også inngå avtaler med den enkelte skolen om dimensjonering og bruk av praksisplasser. UiB bør vurdere å utvide mandatet til den sentrale klagenemnden til også å omfatte klager på faglige vurderinger. Dette kan bidra til å øke likebehandlingen og sikre intensjonen bak klageretten.

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		uavhengig av kapasiteten i de enkelte fagdidaktiske emnene. I enkelte tilfeller kan den faglige vurderingen av kvalifikasjonene hos søkerne ha vært for streng under opptaket i 2016. Samtidig begrenser den sentrale klagenemnden seg til å se på formelle feil, og har derfor ikke tatt stilling til klager knyttet til den faglige vurderingen.	
6-3	● Medium prioritet	6.3 Finansiering og økonomiske incentiver Fakultetene internrevisjonen har snakket med mener at PPU-plassene er underfinansierte. HF har derfor påbegynt en ressurskartlegging for fagdidaktikk-tilbudene ved fakultetet, men dette arbeidet var ikke ferdigstilt på revisjonstidspunktet. Beregninger utført av NIFU, publisert i en rapport i 2014¹⁴, viser at en lærerstudent i samme kategori som PPU-studenter koster rundt 2600 kroner per studiepoeng. Det tilsvarer en årlig kostnad på 156 000 kroner. I 2016 lå tilskuddet til en PPU-plass på 136 000 kroner, samtidig som UiB betalte 33 300 kroner for hver praksisplass. Fakultetene satt igjen med 77 025 kroner til sammen per plass etter konsernbidraget på 25 prosent, fordelt på 35 775 kroner i basistilskudd og 41 250 kroner i resultatbasert tilskudd. For 2017 er tilskuddet per PPU-plass på 166 000 kroner, der fakultetene vil sitte igjen med 99 525 kroner per plass fordelt på 37 275 i basistilskudd og 62 250 i resultatbasert tilskudd. Det gir 24 881 kroner per fagdidaktiske emne (se Tabell 2). Summen avhenger av at prisen for praksisplass holdes på 33 300 kroner, og at studentene fullfører studiet. Fakultetene beholder basistilskuddet uavhengig av om plassen er i bruk eller ikke. Siden studenttallet etter opptaket i 2016 lå på rundt halvparten av plasstallet, har UiB i snitt fått omtrent dobbel basisfinansiering for hver student. Samtidig blir ikke midlene til praksisplasser brukt, og avsettes derfor sentralt i UiB. Det psykologiske fakultet opplyser at det lave studenttallet og høye reelle basistilskuddet har gitt dem anledning til å holde høyere kvalitet på	UiB bør gjennomføre en helhetlig analyse av kostnadene knyttet til PPU, der analysen fra HF og tall fra de andre fakultetene inngår. En viktig del av analysen vil være å vurdere hvilke kostnadsreduserende tiltak det er mulig å gjennomføre, samtidig som undervisningskvaliteten opprettholdes på et tilfredsstillende høyt nivå. Eksempel på kostnadsreduserende tiltak kan være å redusere antall oppfølgingsbesøk ved praksisplassene og mindre bruk av seminarundervisning til fordel for ordinære forelesninger. Det er også viktig å få et bilde av konsekvensene knyttet til en reduksjon av antall plasser og tilhørende tilskudd.

¹⁴ <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/273603/NIFUrapport2014-52.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		undervisningen i pedagogikk, med bruk av blant annet seminarundervisning. Dersom alle PPU-plassene hadde vært i bruk ville fakultetet vært tvunget til å endre undervisningsformen. HF oppgir at oppfølging av studentene ute på praksisplassene er en nyttig men svært ressurskrevende del av undervisningstilbudet. Samtidig har HF et bredt fagdidaktisk tilbud med til dels små studentgrupper. Dette øker den gjennomsnittlige kostnaden per student. HF har imidlertid den største differansen mellom antall plasser og antall studenter, noe som gir dem et kunstig høyt basistilskudd.	

7 Poststudiet

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
7-1	● Medium prioritet	Poststudiets hovedfunksjon er å gi studentene mulighet til å endre emnevalg eller forbedre karakterer i allerede gjennomførte emner. Alle kandidater som har fullført grad ved det aktuelle fakultetet får automatisk rett til å bli tatt opp til poststudiet. I tillegg til å gi studentene mulighet til å endre emne og forbedre karakterer, opplyser Det juridiske fakultet at poststudiet også motvirker at studenter venter med å ta spesialemner for på den måten å utvide studieretten. Poststudiet vil i så fall bidra til at den registrerte gjennomføringstiden ved studiet blir lavere, da graden registres som ferdig før studentene får poststudierett. Poststudiet oppfattes også som en relevant aktivitet i påvente av tilbud om jobb. Studentene på poststudiet har imidlertid lav poengproduksjon, og bidrar dermed til å senke den gjennomsnittlige poengproduksjonen per student ved fakultetet og UiB som helhet. 69 personer møtte til poststudiet høst 2016, mens 52 møtte våren 2016. De produserte 430 nye poeng og 190 gjentakspoeng på høsten, og 110 nye poeng og 400 gjentakspoeng på våren. Opptaket til poststudier er enkelt å administrere og krever lite ressurser. Opptakskriteriene er også tydelige. Ved Det juridiske fakultet kreves det at studentene har mastergrad i rettsvitenskap fra UiB, og at man søker studierett for første semester etter avlagt grad. Det gjør kriteriene og opptaket enkelt og transparent, og er lettere å gjennomføre enn eksempelvis opptak til enkeltemner. Kravet om mastergrad i rettsvitenskap fra UiB gjør også at fakultetet har god kontroll på antallet studenter, selv om studiet har åpen ramme. UiB får ikke basisfinansiering eller kandidatfinansiering for studenter på poststudiet, men tilskudd basert på avlagte studiepoeng. Det juridiske fakultet opplyser imidlertid at poststudiet er lite kostnadskrevende og at studentene i hovedsak bare utnytter eksisterende kapasitet.	Dersom UiB ønsker å forbedre statistikken for gjennomsnittlig poengproduksjon per student, kan det være aktuelt å tildele poststudierett for et halvt år av gangen. Studenter som har gjort seg ferdig i løpet av det første semesteret vil dermed få en noe større barriere for å registrere seg som student påfølgende semester. En utfordring her kan være at enkelte fag kun har eksamener én gang/år. Det vil si at noen søkere vil ikke finne "sin" eksamen det første semesteret, og må derfor ta semester til.

8 Utøvende musikk

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
8-1	🔴 Medium prioritet	Opptaket til bachelorprogram i utøvende musikk og komposisjon skiller seg fra de andre opptakene ved at søkerne må bestå en teori- og gehørprøve samt instrumental opptaksprøve, i tillegg til å ha generell studiekompetanse, for å bli tatt opp. Hovedvekten av opptaksarbeidet for de administrativt ansatte og de faglig ansatte dreier seg om gjennomføringen av de praktiske instrumentale opptaksprøvene på hovedinstrument. Prøvene bedømmes av en jury som er sjanger- og instrumentspesifikk, og består av høyt kvalifiserte vitenskaplige ansatte. Juryen vurderer om søkeren er «svært godt kvalifisert», «kvalifisert» eller «ikke kvalifisert». Ved opptaksprøvene benyttes det forhåndsbestemte kriterier i bedømmelsen, men disse er ikke gjort skriftlig eller formaliserte. Etter opptaksprøven, vurderes de som er «svært godt kvalifisert» eller «kvalifisert» opp mot hverandre, samtidig som det tas hensyn til ressurser og fornuftige og gunstige instrumental- og vokalbesetninger. Opptaksprøver regnes som bedømmelse av en prestasjon som ikke kan etterprøves, og resultatet av prøven kan ikke påklages. Fakultetet har også valgt å gjøre behandlingen av søkerne i opptaksmøtet unntatt offentligheten. Mangel på forhåndsbestemte kriterier og skåringskjema, samt vurderinger som er unntatt offentligheten, gjør at opptaket fremstår som lite transparent og etterprøvbart. Formelle feil ved gjennomføring av opptaksprøver kan likevel påklages. Studieprogrammet har langt flere kvalifiserte søkere enn ledige plasser, samtidig med at vurderingen av hver enkelt søker er tid- og	Studiets art og opptak gjennom bedømmelse av en presentasjon, samtidig som opptaket avhenger av et sammensatt ensemble, gjør det utfordrende å øke transparensen. En mulighet kan likevel være å bruke enkelte forhåndsbestemte kriterier og skåringskjema ved bedømmelsene av prestasjonene. Dette kan bidra til større grad av likebehandling og transparens, og gjøre det enklere for juryen å diskutere og bedømme søkeren. Bruk av forhåndsbestemte kriterier, skåringskjema og opptak kan dessuten brukes som grunnlag for tilbakemeldinger og målrettet veiledning av søkere som får avslag. Et annet mulig tiltak er å ta i bruk lyd og/eller videoopptak, eksempelvis for å kunne etterprøve klager på akkompagnatør(ene), men en slik løsning kan være lite praktisk og forholdsvis ressurskrevende.

#	Prioritet	Observasjon	Anbefalte forbedringspunkter
		ressurskrevende. Frafallet ved studiet er historisk sett svært lavt.	

Vedlegg 1 – Symboler

Evaluering av internkontroll

Grad	Forklaring
	Tilfredsstillende. Internkontrollen møter generelt akseptable standarder.
	Tilfredsstillende – Internkontrollen møter generelt akseptable standarder, men det er identifisert noen forbedringsområder.
	Behov for forbedringer - Internkontrollen møter generelt akseptable standarder, men bør forbedres.
	Behov for forbedringer– Internkontrollen møter under tvil akseptable standarder og det er identifisert flere forbedringsområder.
	Ikke tilfredsstillende – Internkontrollen møter generelt ikke minimum akseptable standarder. Kritiske kontroller er ikke på plass og tap kan oppstå uten å bli oppdaget.

Risikovurdering

Risiko	Forklaring
Høy	Risikoen er klassifisert som lav, medium eller høy, og reflekterer områdets risiko for at UiB ikke skal nå sine mål
Medium	
Lav	

Utvikling

Utvikling	Forklaring
↗	Positiv trend siden forrige gjennomgang
→	Uendret trend siden forrige gjennomgang
↘	Negativ trend siden forrige gjennomgang

Prioritet

Prioritet	Forklaring
❶ Høy prioritet	Anbefalinger som bør gjennomføres umiddelbart. Anbefalingen har kritisk betydning for risikoen i revidert enhet.
❷ Medium prioritet	Anbefalinger som bør gjennomføres så snart som mulig. Anbefalingen har moderat betydning for risikoen i revidert enhet.
❸ Lav prioritet	Anbefalinger som bør gjennomføres, men det er ikke tidskritisk. Anbefalingen har i mindre grad betydning for risikoen i revidert enhet.